

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΙΘΗΚΩΝ

Β'

Λαλιά τῶν πιθήκων

Οἱ πίθηκοι ἔχουσι λαλιάν, τοῦλάχιστον ἐκδηλοῦσι τὰ πάθη των τὰς συγκινήσεις των, τοὺς πόθους των, τοὺς φόβους των διὰ φωνῶν καὶ κινήσεων συνοδευομένων διὰ τραυλισμῶν διακρινόντων ἕκαστον εἶδος πιθήκων. Ὁ φαλακρὸς τρωγλοδύτης τοῦ Δουβαγιῶ ¹ ὅταν ἐπόμετι τι, ἐδίδετο δ' αὐτῷ κατὰ λάθος ἕτερον, ἐξέφραζε τὴν δυσαρέσκειάν του δι' ἰδιαιτέρας τινὸς φωνῆς. Τίς δύναται νὰ μὴ ἐκλάβῃ ὡς ἐκφραστικωτάτην τὴν σκηνὴν ἣν διηγείται ὁ Φραγκίσκος Κυβιέρους μεταξύ ἄρρενος Ἰάκχου καὶ τῆς θηλείας αὐτοῦ; Ἡ θήλεια παρ' μικρῶν εἶχε τέξει ἐν τῷ θηριοτροφεῖῳ τῶν Παρισίων. Ὅταν αὐτὴ ἐκουράζετο κρατοῦσα τὸ νεογνόν, ἀνεγείρευτο ῥηγνύουσα ὀξεῖαν κραυγὴν. Ὁ ἄρρην πάραυτα, ὡς νὰ ἔλεγε πρὸς αὐτὸν «λάβε τὸ τέκνον», ἐλάμβανεν ἐκ τῶν βραχιόνων αὐτῆς τὸ νεογνόν καὶ ἐκράτει τοῦ λοιποῦ αὐτό. Καὶ ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει οἱ πίθηκοι ποιῶσι κινήσεις ὁμοίας τῇ ἀνθρώπῳ τῇ εὐρισκομένῃ ὑπο τὰς αὐτὰς περιστάσεις. Ὁ Σαθάζ παραθέτει γεγονός περιεργον θηλείας τινὸς Χιμπαντζῆ. «Ἡ μήτηρ, λέγει, ὅτε ἐνόησεν ὅτι ἀνεκαλύφθη, » ἔμεινεν ἐπὶ τοῦ δένδρου μετὰ τοῦ τέκνου αὐτῆς παρκαλοουθούσα μετὰ προσοχῆς τὰς κινήσεις τοῦ κυνηγοῦ. Ὅταν δ' οὗτος ἐσκόπευε κατ' αὐτῆς, αὐτὴ διὰ τῶν χειρῶν ἔκαμε σημεῖον πρὸς αὐτὸν ἀπαράλλακτα ὅπως ἄνθρωπος ὅστις θέλει νὰ παρακαλέσῃ». «Ὅταν αἱ κινήσεις καὶ αἱ φωναὶ ἐνοοῦνται: καὶ παρ' ἄλλων ὄντων, τότε ταῦτα δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς πραγματικὴ τῶν ζῶων λαλιά», λέγει ὁ Τάιλορ.

Οἱ πίθηκοι καὶ τὰ παιδιὰ καθὼς καὶ οἱ ἄγριοι λαοὶ καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ κακῶς ἀνατετραμμένοι ἐκ τῶν πεπολιτισμένων ἀγαπῶσι νὰ μιμῶνται τὰς κινήσεις καὶ τοὺς μορφασμοὺς ὧσιν βλέπουσι. Οὗτω ὁ νεαρὸς Λιβουὺ υἱὸς τοῦ βασιλέως Κουρουράου τῶν νήσων Pelew ἀποσταλεὶς εἰς τὰ σχολεῖα τοῦ Λονδίνου εἰκασαετῆς τὴν ἡλικίαν, ὅσας ἐπανήρχετο εἰς τὸν οἶκον τῶν ξενιζόντων αὐτὸν, ἔμμεῖτο πάντας τοὺς συμμαθητῶν του. Χιλιάδες δὲ καὶ ἄλλων παραδειγμάτων πείθουσιν ὅτι καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔχει μεγίστην τάσιν ὅπως μιμῆται.

Ἡ στάσις καὶ ἡ εὐφυΐα τῶν πιθήκων εἶναι πολλάκις τόσον ἀνθρώπιναι, ὥστε πολλοὶ ἄγριοι δυσχυρίζονται ὅτι οἱ πίθηκοι ἐκ κακίας δὲν ἠμιλοῦσι. Πράγματι ὁ πίθηκος δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἄνθρωπος βωβός, διότι δὲν προφέρει κα-

θαρῶς ὡς ἡμεῖς τὰ σύμφωνα. Πάντες ὅμως οἱ ἄνθρωποι δὲν προφέρουσιν ἐξίσου εὐκρινῶς. Πολλοὶ ἐκ γενετῆς τραυλίζουσι καὶ ἄλλοι ψευδίζουσι καὶ μετὰ μακρὰν διδασκαλίαν. Ἄγριοι τινὲς ἔχουσιν ἀλφάβητον πτωχότατον καὶ ἀνάμικτον ἤχων ῥινοφάνων καὶ λαρυγγοφάνων, οὓς ἂν δὲν ἀκούσῃ τις δὲν δύναται καὶ νὰ φαντασθῆ.

Πάντες οἱ πίθηκοι ἔχουσι φωνήν, τινὲς μάλιστα καὶ ἰσχυροτάτην. Ἐξαίρεσει τοῦ Ὁραγκουτάγκου βιοῦντος πάντοτε μόνου καὶ σιωπηλοῦ, πάντα τ' ἄλλα ἤδη τὰ ζῶντα κατ' ἀγέλας φλυαροῦσι καὶ πολὺν διεγείρουσι θόρυβον. Αἱ κυριώτεραι φωναὶ τῆς θορυβώδους καὶ ταχείας λαλιᾶς των, ἐν αἷς διακρίνεται ἡ ἐπανάληψις τῶν αὐτῶν ἤχων ὅπως εἰς τὰ παιδιὰ καὶ τὰ πτηνὰ, ἀνευρίσκονται ἐν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀγριωτέρων λαῶν. Αἱ φωναὶ αὗται εἶνε κυρίως ὀξεῖς λαρυγγισμοὶ ὅμοιοι πρὸς τοὺς τῶν λαῶν τῆς Ἀφρικῆς καὶ Μελανησίας. Τὸ ἀλφάβητον τῆς Νέας Ζηλανθίας ἀριθμεῖ δώδεκα ὅλα σύμφωνα ὀλιγώτερα τοῦ ἡμετέρου. Οἱ Ἰνδοὶ τῆς Βρετανικῆς Κολομβίας στεροῦνται τῶν γραμμάτων β, δ, ζ, μ, ξ, π, ρ. Οἱ περουβιανοὶ στεροῦνται τῶν γ, δ, μ, ξ, σ, ρ. Οἱ Οὐρόνιοι τῆς Ἀμερικῆς δὲν ἔχουσι οὐδὲν τῶν γραμμάτων β, μ, γ, π, ρ, κλ. Τὰ πτηνὰ τοῦναντίον δύναται νὰ προφέρωσι πάντα τὰ γράμματα τοῦ ἡμετέρου ἀλφαβήτου.

Ἄξιον σημειώσεως εἶναι, ὅτι ἰδίως τὰ χειλεύφωνα ἐλλείπουσι ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν ταπεινοτέρων λαῶν τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς, ὡς καὶ ἐν τοῖς τραυλισμοῖς τῶν πιθήκων οἵτινες στεροῦνται χειλέων· τοῦναντίον δὲ ἐν ταῖς ἀνεπτυγμέναις ἀνθρωπίναις φυλαῖς τὸ τέκνον κατὰ πρῶτον προφέρει τὸ χειλεύφωνον μ, ὅπερ κυρίως χορηγεῖ τὴν ῥίζαν εἰς τὰς λέξεις μήτηρ, μαστός. Οἱ Κίτσουα τοῦ Περού, οἱ ἐκπολιτίσαντες τὴν νότιον Ἀμερικὴν, καλοῦσι τὴν μητέρα, μαμά, ὅπως εἰς τὰς Ἀρεισευρωπαϊκὰς διαλέκτους. Ἐπίσης εἰς τινὰς αἰθιοπικοὺς λαοὺς ἡ συλλαβὴ μὰ χαρακτηρίζει τὸ θῆλυ γένος.

Ἄν οἱ πίθηκοι στερῶνται λαλιᾶς, ἣν δὲν καταρθώσαμεν ἡμεῖς ἄχρι τοῦδε νὰ ἐρμηνεύσωμεν, τοῦναντίον δεικνύνται ἱκανοὶ νὰ ἐνοήσωσι τὴν ἡμετέραν. Εἶνε βέβαιον ὅτι ἐν μέρει ἐνοοῦσι ταύτην, διότι διδασκόμενοι ὑπακούουσι εἰς τὰς διαταγὰς καὶ τὰς διὰ φωνῶν ἀπειλὰς τῶν τιθασσῶν των. Ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ οἱ κύνες ἐνοοῦσιν ἐνίοτε ὅτι λέγεται πρὸ αὐτῶν, ἰδίως ὅταν διεγερθῆ ἢ προσοχῆ τῶν ζῶων τούτων.

Τὸ ἀκόλουθον γεγονός πείθει ὅτι ὅμοιον τι συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς πίθηκους. Θήλεια πίθηκος διέφυγε τὸν κ. Μπούκλανδ. «Τὴν κατεδίωκον, λέγει, ἐπὶ τῆς στέγης πολλῶν οἰκιῶν μὴ δυνάμενος νὰ πλησιάσω εἰς αὐτήν. Συνέβη μίαν στιγμὴν ἡ ἄλυσος ἦν ἔφερον ἔτι ἐν τῷ λαιμῷ νὰ κρεμασθῆ πρὸ τινος παραθύρου· τότε εἶπον εἰς

1. Συγγραφεὺς περιγράφει πρῶτος λεπτομερῶς τὰ κατὰ τοὺς Χιμπαντζῆ ἢ Τρωγλοδύτας. Σ. Μ.

γυναῖκα θεωμένην διὰ τοῦ ἀνοικτοῦ τούτου παραθύρου.

— Σᾶς παρακαλῶ, ἀπλώσατε τὴν χεῖρά σας ἵνα λάβητε τὴν ἄλυσον. Αὕτη προσεπάθησε, ἀλλ' ἡ Ἰωάννα (οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ πύθηκος) ἦτις ἦτο μᾶλλον ζωηρὰ ἔσυρε διὰ τῶν χειρῶν της τὴν ἄλυσον ὡς ὁ ναύτης ἀνασύρει τὴν ἄλυσον τοῦ πλοίου καὶ ἔφυγεν ἐκ νέου. Εἶχον λάβει πᾶσαν πρόνοιαν νὰ μὴ δειξῶ τὴν διάθεσίν μου δι' οὐδεμιᾶς κινήσεως, περιορισθεὶς εἰς ἀπλοῦν λόγον. «Ὅθεν εὐλόγως δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἡ πύθηκος ἐνόησε τὰς λέξεις, διότι αὕτη ἔσυρε τὴν ἄλυσον, προτοῦ ἡ γυνὴ ἀπλώσῃ τὴν χεῖρα ἐκτὸς τοῦ παραθύρου».

Ὁ Οὐζῶ προσθέτει ὅτι δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι τὰ ζῶα κατορθοῦσι νὰ ἐνοῶσιν ἐν μέρει τοὺς λόγους ἡμῶν. Δύναται νὰ ἐκληφθῶσιν ὡς τὰ νεογὰ τῶν δεκαπέντε ἢ δέκα ὀκτῶ μηνῶν, τὰ ὁποῖα ἐνοοῦσι τὴν μητέρα των, καίτοι μὴ γνωρίζοντα ἔτι νὰ ὁμιλῶσι.

Οἱ πύθηκοι κυρίως στεροῦνται σημείων μνημονευτικῶν ἀναλόγων τῇ γραφῇ τοιούτων ὅμως στεροῦνται καὶ οἱ λαοὶ οἱ ἐν τῇ ἐσχάτῃ βαθμίδι τῆς κοινωνίας, οἱ ζῶντες γυμνοὶ καὶ ἄνευ ἀσύλου. Τὰ πρῶτα σημεῖα, ἅτινα ἐγείρει ὁ ἄνθρωπος ὅπως διακρίνῃ τὴν μνήμην γεγονότων τιῶν εἶναι σωροὶ λίθων ἢ κλάδων. Οἱ Ἴνδοι τῆς Βιργινίας βαθεῖας ἐποίουν ἐντομὰς τῶν φλοιῶν τῶν δένδρων εἰς ἀνάμνησιν συμβάντων τιῶν. Αἱ ἐπὶ πετρωμάτων ἐπιγραφαὶ εἶναι ἐπίσης ἀρχαιόταται.

Ἀδίκως ὁ Ραβελκαὶ εἶπεν ὅτι «τὸ γελᾶν ἱδιον ἐστὶ τοῦ ἀνθρώπου.» Διότι πλεῖστοι πίθηκοι γελῶσιν ὡς καὶ ἡμεῖς. Ὁ Κούκ ἐβεβαίωσεν ὅτι οἱ ἰθαγενεῖς τῶν Νέων Ἑβριδῶν ἐκφράζουσι τὴν χαρὰν των διὰ λαρυγγιδῶν τιῶν ἢ χωρὶς ὁμοίων ταῖς φωναῖς τῶν πιθήκων. Πάντες οἱ ἄνθρωποι δὲν γελῶσι. Οἱ λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἰδίᾳ οἱ Τούρκοι παραβάλλουσι τοὺς εὐρωπαϊοὺς πρὸς πιθήκους διότι γελῶσιν ὡς ἐκεῖνοι.

Εἰς τοὺς πιθήκους, τὰ σαρκοφάγα, μώνυχα καὶ προβοσκιδοφόρα διακρίνομεν εὐκόλως τὴν χαρὰν ἢ τὴν λύπην. Ἐπίσης δὲ καὶ εἰς πολλὰ πτηνά, ἰχθῦς καὶ ἔντομα. Ὁ φαλακρὸς Χιμπαντζῆς τοῦ Δουσαγιού ἐδίδε τὴν χεῖρα καὶ εὐχαρίστει οὕτω τὸν δίδοντα αὐτῷ φαγητόν τι τῆς ὀρέξεώς του. Τὸ τοιοῦτον δύναται ἴσως νὰ ἐξηγηθῇ ὡς νέα αἰτήσεις τοῦ πιθήκου ἢ καὶ ἀπλῶς ὡς συνήθεια ἢν εὐκόλως λαμβάνουσι τὰ ζῶα νὰ δίδωσι τὸν πόδα εἰς τοὺς θωπεύοντας ταῦτα.

Οἱ πίθηκοι οὐ μόνον γελῶσι καὶ ἐκφράζουσι τὴν χαρὰν των, ἀλλ' ἐκδηλοῦσι καὶ τὴν θλίψιν των καὶ κλαίουσι συγχρόνως. Ὁ Οὐμβόλδος λέγει ὅτι οἱ ἐντομοφάγοι πίθηκοι τοῦ Περού εἶνε τόσον εὐαίσθητοι, ὥστε εἰς τὴν ἐλαχίστην ἀφορμὴν θλίψεως οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν πληροῦνται δακρῶν.

Τοῦναντίον πολλοὶ δυσχυρίζονται ὅτι οἱ ἄγριοι δὲν κλαίουσι. Τὸ τοιοῦτον ὅμως φαίνεται ἀνυπόστατον, καθότι εἶδον κλαίοντας καὶ τοὺς Ὀττεντότους καὶ τοὺς Ἴνδους τῆς Ἀμερικῆς καὶ τοὺς λαοὺς τοῦ Ταϊτί. Ἐν τούτοις ἀναπτυσσομένων τῶν ἀνθρώπων ἐλαττοῦται καὶ ἡ πρὸς τὸ κλαίειν τάσις αὐτῶν. Καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ζῶα παρατηροῦνται ἀληθῆ δάκρυα, εἰς τοὺς κύναις, τὰς δορκάδας, τὰς ἐλάφους καὶ τὰς κειμάδας ἢ γαζέλλας. Οὕτω ἐκλείπει καὶ ἕτερος ὑποθετικὸς χαρακτήρ τοῦ ἀνθρωπίνου εἶδους.

Ἐν τῇ ὄψει τῶν πιθήκων δύναται τις νὰ διακρίνῃ τὰς αὐτὰς κινήσεις τῆς φυσιολογίας δι' ὧν ὁ ἄνθρωπος ἐκφράζει διαφόρους αὐτοῦ συγκινήσεις, ὡς ἐπὶ παραδείγματι τὴν συστολὴν τῶν γωνιῶν τοῦ στόματος καὶ τὴν σύμπτυξιν τῆς κάτω βλεφαρίδος ἐν τῷ γέλωτι τῶν πιθήκων ἢ καὶ τὴν συνοφρύωσιν τοῦ μετώπου καὶ τῶν ὀφρύων ἐν τῇ ὀργῇ.

Γ'

Ἑορταὶ καὶ κηδεῖαι τῶν πιθήκων

Οὐδεὶς πλέον ἀμφιβάλλει, ὅτι οἱ πίθηκοι ἄγουσιν ἀληθεῖς ἑορτάς, ἅς τινὰς ὁ Οὐζῶ παρομοιάζει πρὸς τὰς τελουμένας ὑπὸ τῶν Ἀφρικανῶν Αἰθιοπῶν, τῶν Ὀττεντότων καὶ τῶν Παπούα τῆς Νέας Γουινέας, ἐν ἧχοις τυμπάνων, ἐν καιρῷ ἰδίᾳ πανσελήνου ἢ καὶ συνηθέστερον κατὰ τὴν νέαν σελήνην. Οἱ Κῆβοι, πίθηκοι τῆς Μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς, συναθροίζονται ἀφοῦ ἐξαντλήσωσι τὰ τρόφιμα χώρας τινὸς καὶ ἐτοιμάζονται πρὸς μετανάστευσιν εἰς ἕτερον τόπον. «Πηδῶσι, καὶ κραυγάζουσι τότε, οἱ ἄρρηνες ἀναρριχώμενοι ἐπὶ τῶν δένδρων καὶ αἱ μητέρες φέρουσαι τὰ τέκνα των ἐπὶ τοῦ νώτου ἢ εἰς τοὺς βραχίονας αὐτῶν.»

Ὁ Δουβωσέλ ἐν ταῖς Ἰνδίας παρετήρησε μεγάλην συναθροίσιν Σεμνοπιθήκων, κατὰ δὲ τὰς μαρτυρίας τῶν ἰθαγενῶν τὸ τοιοῦτον ἐπαναλαμβάνεται μεθ' ὀρισμένον ἀριθμὸν ἐτῶν. «Ἐν τῇ συναθροίσει, λέγει, προσῆλθον πολλαὶ χιλιάδες πιθήκων κατ' ἀγέλας ἐκ διαφόρων μερῶν συναθροισθέντες. Πάντες ἐβάδιζον κρατοῦντες ῥάβδον εἰς τὴν χεῖρα· φθάνοντες ὅμως εἰς τὸν τόπον τῆς συναθροίσεως ἔρριπτον πάντες τὰς ῥάβδους εἰς τὸ αὐτὸ μέρος καὶ ἐσχημάτισαν παμμέγιστον σωρόν.»

Αἱ ἑορταὶ τῶν μελανῶν χιμπαντζῆ τῆς Ἀφρικῆς παρομοιάζουσι λίαν πρὸς τὰς τῶν Αἰθιοπῶν. Συναθροίζονται πολλακίς περὶ τοὺς πεντήκοντα, πηδῶσι, κραυγάζουσι καὶ κροταλίζουσι ἐπὶ τῶν ξύλων διὰ ῥαβδίων, τὰ ὁποῖα κρατοῦσι διὰ τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν. Τὸ τοιοῦτον δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς πρώτη ἀπόπειρα μουσικῆς τῶν πιθήκων· ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶναι, ὅτι ἡ μουσικὴ αὕτη παριστᾷ τὴν πρωτογενῆ ἀνάπτυξιν τοῦ τυμπάνου, ὅπερ πανταχοῦ διατελεῖ τὸ πρῶτον

ὄργανον τῶν ταπεινοτέρων ἀγρίων φυλῶν, καὶ τὸ μόνον ὅπερ πολλοὶ ἔτι λαοὶ κέκτηνται. Ὁ Διζὼν ἀνεῦρε τὸ ὄργανον τοῦτο εἰς τοὺς λαοὺς τῶν νήσων Σανδβίχων, ὁ Κούκ εἰς τὸ Τονγκαταβού καὶ Ἄπαλι, ὁ Βουζαινβίλ εἰς τὰς Νέας Ἑβρίδας καὶ ὅλην τὴν Πολυνησίαν. Ἐπίσης ἀνευρέθη καὶ εἰς τοὺς Παπούα τῆς Νέας Γουϊνέας, εἰς τοὺς Ὀττεντότους τῆς Ἀφρικῆς καὶ τοὺς Κάφρους τῆς ἄνω Αἰγύπτου, καὶ εἰς τοὺς Τολτέκους τῆς Ἀμερικῆς.

Πρὸς τούτοις οἱ ἐξημερωμένοι πῖθηκοι μανθάνουσι εὐκολώτατα νὰ κτυπῶσι τὸ τύμπανον καὶ παίζωσι τὰ κρόταλα. Ἄν δώσωμεν πίστιν εἰς τὰς δημοτικὰς διηγήσεις, οἱ πῖθηκοι ἔχουσι καὶ ἐπικηδεῖους τινὰς τελετάς. Ἐν Κοχιγκίνα ὑπάρχει εἶδος καλούμενον Χι-δούκ, ὑπὸ δὲ τῶν Σινῶν Χαί-τού· ὁ πῖθηκος οὗτος κατὰ τοὺς Σίνας βιοῖ κατ' ἀγέλας. Ὅτε δὲ εἰς τῶν τῆς ἀγέλης ἀποθνήσκει, οἱ ἄλλοι τὸν κηδεύουσι λαμβάνοντες πάντες μέρος.

Ὁ Πύρχας καὶ ὁ Πόγκος καλούμενος (εἶδος γορίλλα) κατὰ τὴν μαρτυρίαν τὴν ἀξιόπιστον τοῦ Μπάτελ, βιοῖ κατ' ἀγέλας, ὅταν δὲ εἰς τῶν ἑταίρων ἀποθάνῃ, οἱ ἄλλοι καλύπτουσι αὐτὸν διὰ μεγάλων κλάδων.

Πᾶσαι αἱ διηγήσεις αὗται δὲν ἐπέβεβαιώθησαν. Ἰδίως τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῶν Σινῶν φαίνονται ἐξωγκωμένα. Ἐν τούτοις ὅμως τὰ πάντα πείθουσι ὅτι οἱ ἀνώτεροι πῖθηκοι δὲν βλέπουσι μετ' ἀπαθείας καὶ ἀδιαφορίας τὸν θάνατον τῶν συντρόφων αὐτῶν. Ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ Κάφροι τῆς Ἀφρικῆς, οἵτινες σχετικῶς εἶναι πολιτισμένοι, ἐγκαταλείπουσι τοὺς νεκροὺς αὐτῶν ἀτάφους. Μόνον τὰ πτώματα τῶν ἀρχηγῶν καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν θάπτουσι. Τὰ πτώματα πάντων τῶν λοιπῶν ἀφίνονται βορὰ τῶν ἀρπακτικῶν ὄρνέων, τῶν λύκων καὶ ἐντόμων. Καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ Εὐρώπῃ κατὰ τὰς πρώτας ἐποχὰς τῆς ἀνθρωπότητος τοιοῦτόν τι συνέβαινε. Κατὰ τὴν λιθίνην ἐποχὴν καὶ τὴν τῶν κατοικιδίων ζῶων ἀνευρίσκονται ἔχνη τάφων. Πάντα τὰ σπήλαια τὰ θεωρούμενα ὡς τάφοι ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς, σήμερον ἀνεγνωρίσθησαν ὡς ἀνήκοντα εἰς πολὺ μεταγενεστέρην ἐποχὴν.

(Ἔπεται συνέχεια.)

... Α.

Η ΑΛΕΚΤΟΡΙΣ

Ἡ ἀλεκτορίς καὶ οἱ ἀλεκτρούνες ὑφίστανται ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Τόπος γεννήσεως αὐτῶν ὑπῆρξαν αἱ Ἰνδίαί καὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς Ἀσίας ὄροπέδια, ἅτινα ἐπίσης ἐγένοντο τὸ πρῶτον λίκνον τῆς ἡμετέρας φυλῆς. Ἐκ ταύτης διέβησαν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ τὰς νήσους τοῦ

Ἀρχιπελάγους, ἐν αἷς φαίνεται ἠυδοκίμησαν λίαν. Οἱ ἀλεκτορίδες τῆς Κῷ καὶ τῆς Ἰωνίας ἐφημίζοντο καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα.

Οἱ Αἰγύπτιοι ἔτρεφον ἐν μεγίστῃ ἀφθονίᾳ ἀλεκτορίδας. Οἱ Ἑβραῖοι ἐγίνωσκον ἄριστα πάσας τὰς μεθόδους τῆς ἀνατροφῆς καὶ παχύνσεως τῶν ἀλεκτορίδων, διότι ἐν τῇ ἀγίᾳ Γραφῇ μνημονεύεται ὁ τρόπος τῆς ἐκτομῆς τῶν ἀλεκτρούων. Ἐν τῇ Συρίᾳ ἤκμαζον αἱ ἀλεκτορίδες, ἄχρι δὲ τοῦδε βᾶσις τῆς τροφῆς τῶν κατοικίων διατελοῦσιν αὗται.

Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι ἡ ἀλεκτορίς ἐθεωρεῖτο ἐκ τῶν εὐγευστοτέρων φαγητῶν. Ἐν τούτοις ἀγνωστὸν ἂν ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει τι περὶ αὐτῶν, ἐνῶ τόσα λέγει περὶ τῶν γευμάτων τῶν ἡρώων. Ὁ Ἀχιλλεύς, ὁ Αἴας καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς διανεμόνται πελώρια τεμάχια βοῶν καὶ προσφέρουσι τοῖς συνδαιτυμόσιν αὐτῶν τὸ νῶτον χοιριδίου τετραετοῦς, ἀλλὰ περὶ πτηνῶν οὐδεμίᾳ μνεῖα. Ἡ ἀνατροφή τῶν ἀλεκτορίδων ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἦτο λίαν ἀνεπτυγμένη παρὰ τοῖς Ἑλλησιν, ἐκ τούτων δὲ παρελάβον ταύτην οἱ Ῥωμαῖοι. Ἀναφέρεται ὅτι μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἑλλάδος ἰδρύθησαν παμμέγιστα ὀρνιθοτροφεῖα, ἐν οἷς ἀνετρέφοντο καὶ ἐπαχύνοντο αἱ ἀλεκτορίδες κατὰ τὴν μέθοδον τῶν Ἑλλήνων. Ἡ πολυτέλεια καὶ ἡ λαίμαργία φαίνεται ὅτι ἐπὶ τοσοῦτον εἶχον αὐξηθῆ, ὥστε ὁ ὕπατος Φάννιος ἐπρότεινε νόμον καλούμενον Φάννιον, δι' οὗ ἀπηγορεύετο ἡ πάχυνσις τῶν ἀλεκτορίδων. Ὁ νόμος οὗτος ὁ ἀνόητος παρεβιάσθη ὡς ἐξῆς : Οἱ Ῥωμαῖοι παρατηρήσαντες ὅτι ὁ ὕπατος ἐν τῇ διαταγῇ του ἀνέφερε μόνον τὰς ἀλεκτορίδας, ἀνέτρεφον τοῦ λοιποῦ μόνον ἀλέκτορας οὓς ἐξέτεμον, μυκτηρίζοντες οὕτω τὸν νόμον Φάννιον καὶ τὸν ὕπατον συγχρόνως.

Οἱ Γαλάται κατεγίνοντο τὰ μάλα εἰς τὴν ἀνατροφήν τῶν ἀλεκτορίδων, ἐξ οὗ τὸ ὄνομα τῶν πτηνῶν τούτων Gallus, Γάλλος ἢ Γαλάτης, ὅπερ ἐν τῇ λατινικῇ σημαίνει τὸν ἀλέκτορα, καὶ Gallia χώρα τῶν ἀλεκτόρων. Οἱ Κελτοὶ ἰδίως φαίνεται διέπρεπον ἐπὶ τούτῳ καθιστῶντες ἐκτομίας τοὺς ἀλέκτορας. Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν μεσαιῶνα ἐν ὑψίστῃ τιμῇ διετέλουσαν αἱ ἀλεκτορίδες. Ὁ ἀλέκτωρ μετὰ τῆς ἀλώπεκος, τοῦ λύκου καὶ τοῦ ὄνου ἀναφέρεται ἐν πᾶσι τοῖς μύθοις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

X*

Τόσον μεγάλην σημασίαν ἔχει ἡ ἀνατροφή τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἐπὶ τοῦ μετέπειτα ἀνδρός, τόσον δυσμετάβλητος εἶνε πλέον ὁ χαρακτήρ, ὥστε παιδαγωγός τις δὲν διστάζει νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ ἐξῆς περιεργον ἀλλὰ βαθὺ τὴν ἔννοιαν ὀξύμωρον ὅπως ἐκφράσῃ τοῦτο: «Τὸ παιδίον εἶνε πατήρ τοῦ ἀνδρός».